

*Альона Лішун,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 232 Соціальне забезпечення,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

Науковий керівник: **Наталія Сухицька**,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної політики,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Постановка проблеми. 23 червня 2022 р. лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Ця подія офіційно стала початком здійснення бажань українського народу. В світлі сучасних євроінтеграційних процесів, набуття Україною статусу країни – кандидата ЄС актуальним стає питання розуміння і тлумачення соціальної політики Європейського Союзу. У 1992 р. було підписано Маастрихтський договір та у 1997 р. – Амстердамський договір. Ці документи стали основою для започаткування Європейського Союзу, об'єднав Європейські спільноти для політичної співпраці: спільну зовнішню та безпекову політику і співпрацю у сфері правосуддя та внутрішніх справ. Згодом, в рамках ЄС, було встановлено європейські соціальні норм, зокрема: норм робочого часу, співпраці із неурядовими громадськими організаціями, покращення в галузі соціального партнерства. Також цими документами було покладено початок боротьби з проблемами гендерної рівності [1].

Виклад основного матеріалу. Початок євроінтеграції України йде корінням в 1997 рік, коли було ініційована Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії. Саме відмова керівництва України підписати угоду стала мотиватором народної Революції Гідності. 21 березня 2014 року було підписано політичну частину, що стало прямим волевиявленням українського громадянського суспільства. В документі зазначались положення дотримання яких в майбутньому сприяли та заохочували

розвиток діалогу між ЄС та України з метою їх політичної асоціації, зокрема в галузі зовнішньої та безпекової політики. Згодом було підписано економічну частину щодо юстиції, торгівлі та економічного і секторального співробітництва. Документ отримав назву «Угода про асоціацію між Україною, з одної сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами» [5].

Відповідно до Угоди про асоціацію, а саме: гл. 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей», гл. 13 «Торгівля і сталий розвиток», розд. IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», Сторони посилюють діалог та співробітництво щодо забезпечення гідної праці, політики зайнятості, безпечних та здорових умов праці, соціального діалогу, соціального захисту, соціального залучення, гендерної рівності та недискримінації [5].

Процес набуття Україною членства в ЄС вимагає трансформацію всіх сфер життя з метою реалізації у правовому полі та економічній сфері правил і норм Європейського Союзу, спрямованих на захист та зростання добробуту кожного громадянина. Проте шлях до повноцінного членства в ЄС передбачає певні зміни та реформи у внутрішній політиці України, зокрема, в соціальній політиці. Одним з фундаментальних змін є реформування законодавства України з метою його імплементації в правовій системі ЄС.

Україна зобов'язана прийняти або адаптувати низку законів та стандартів ЄС. Насамперед це стосується соціального виміру законодавства ЄС, практичне впровадження соціальних стандартів прав людини, тобто наближення правових та соціальних норм до європейського рівня.

В Постанові Верховної Ради України «Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» від 29 липня 2022 року зазначено, що одним з головних завдань є власне адаптація законодавства України до положень права Європейського Союзу, забезпечення відповідності актів Верховної Ради України зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, праву Європейського Союзу [3].

На даному етапі для українського соціуму важливим є концептуальний підхід до впровадження стандартів життя Європейського

Союзу, адже для координації соціальних політик України та Європейського Союзу в соціальній сфері потрібно не тільки політичне рішення, а й економічне підґрунтя.

Документом, що заклав фундамент соціального захисту в Європейському Союзі є Європейська соціальна хартія прийнята Радою Європи. Держави, що підписали Хартію зобов'язались поважати основні соціальні принципи, серед яких й право на соціальний захист і отримання грошових коштів по системі соціального забезпечення [6].

А в 1996 р. було підписано Переглянуту Європейську соціальну хартію. В ній було враховано зміни, які відбулись за останні десятиліття в сфері захисту соціальних прав людини. Цю Хартію було ратифіковано Україною 14 вересня 2006 р.

17 листопада 2017 році на Соціальному саміті в Гетеборзі Європейський Парламент, Рада та Комісія проголосили Європейський стовп соціальних прав. У ньому викладено 20 ключових принципів, які є дороговказом, що ведуть до сильної соціальної Європи, яка є справедливою, інклюзивною та повною можливостей у XXI столітті [7].

Європейський стовп соціальних прав не є прямим обов'язком для держав визначеним законодавчо, проте він показував позитивні результати після затвердження. ЄССП складається із трьох розділів «Рівні можливості та доступ на ринок праці», «Справедливі умови праці», «Соціальний захист та інклюзія», де описано 20 принципів, що повинні скеровувати соціальну політику в боротьбі проти дискримінації та забезпеченні рівних можливостей для громадян. Кожен з розділів ЄССП покликаний забезпечити основоположні права кожної людини незалежно від її національності, статі, сексуальної орієнтації, наявності інвалідності чи будь-яких інших причин [2].

Обов'язковою складовою частиною соціальної системи є пенсійне забезпечення. Країни-члени Європейського Союзу приймають та реалізують пенсійну політику на національному рівні. В свою чергу Європейський Союз підтримує високий рівень національних систем пенсійного забезпечення та зусилля кожної окремої країни, зокрема адекватність пенсій, шляхом сприяння взаємному навчанню та обміну передовими практиками. Це включає в себе, наприклад [4]:

– звіт про адекватність пенсій Комісії та Комітету соціального захисту містить огляд пенсійної політики, зосереджуючи увагу на

адекватності доходів за віком сьогодні та в майбутньому. У звіті присутній опис адекватності пенсій у кожній країні-члена Європейського Союзу;

– звіт про старіння щодо стійкості державних витрат, пов'язаних зі старінням. В них було здійснено аналіз економічної ситуації та розвитку економіки, який слугує основою для розробки економічної політики Європейською Комісією, Радою Європейського Союзу та Європейським Союзом, Європейським парламентом;

– група експертів високого рівня з питань додаткових пенсій. Мета такої групи полягає в наданні політичних консультацій Комісії з питань, пов'язаних зі способами покращення забезпечення, безпеки через кількісні та якісні показники та адекватності й сталості додаткових (професійних та особистих) пенсій, що впливає на адекватність доходів похилого віку та розвиток пенсійного ринку Союзу.

Політика пенсійного забезпечення в Україні потребує також докорінних змін, враховуючи низький рівень життя у даній категорії населення.

Всі ці документи лягають в основу прийняття рішень щодо соціальної політики в галузі пенсійного забезпечення. Тобто, можна дійти висновку, що для успішного функціонування системи соціального забезпечення та соціальної політики загалом вкрай важливою є звітність як форма діагностики, контролю та моніторингу.

Висновки. Відтак, Україна поступово і впевнено просувається до європейської спільноти, намагаючись отримати статус держави соціальної орієнтації через підписання ряду законодавчих документів Європейської Співдружності. І можна зробити висновок, що до остаточної законодавчої готовності України до вступу в ЄС потрібно докорінно переглянути чи реформувати певні аспекти, а в окремих випадках і цілі галузі соціальної сфери України та їх нормативно-правове забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Збірник тез звітної наукової конференції Львівського національного університету імені Івана Франка за 2021 рік: *Секція факультету управління фінансами та бізнесу*. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 214 с.

2. Орловська І. Г. Європейський стовп соціальних прав як орієнтир соціальної політики України в умовах європейського вектору розвитку. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2022. № 4 ч. 2. С. 40-46 URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.2.7> (дата звернення: 24.04.2023).

3. Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : Постанова Верхов. Ради України від 29.07.2022 р. № 2483-ІХ.

4. Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України : *матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 344 с.

5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : від 27.06.2014 р. № 984_011 : станом на 25 жовтня. 2022 р.

6. Ціватий В. Г. Модель дипломатії Європейського Союзу та пріоритети зовнішньополітичної стратегії ЄС (1961-2022 рр.): економічний і соціокультурний дискурс. . *Гуманітарний корпус*. 2021. Т. 42. С. 119-122.

7. Офіційний сайт Європейського Союзу. Європейський стовп соціальних прав. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_en (дата звернення: 17.03.2023).